

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА

КАЛАШНІКОВА ОЛЕНА ВОЛОДИМИРІВНА

УДК 342.9: 004:339.543

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ
ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ У
ДЕРЖАВНІЙ МИТНІЙ СПРАВІ УКРАЇНИ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

**Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата
юридичних наук**

Київ – 2019

Дисертацією є рукопис

Робота виконана у Київському міжнародному університеті

Науковий керівник:

доктор юридичних наук, доцент

Миськів Леся Ігорівна,

Київський міжнародний університет,

завідувач кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, доцент

Дрозд Олексій Юрійович,

Національна академія внутрішніх справ,

завідувач докторантури та аспірантури

доктор юридичних наук, доцент

Пчелін Віталій Борисович,

Харківський національний університет внутрішніх справ,

доцент кафедри адміністративної діяльності поліції факультету № 3

Захист відбудеться «16» липня 2019 р. об 11⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 26.503.01 у Науково-дослідному інституті публічного права за адресою: 03035, м. Київ, вул. Георгія Кірпи, 2А

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Науково-дослідного інституту публічного права за адресою: 03035, м. Київ, вул. Георгія Кірпи, 2А

Автореферат розісланий «14» червня 2019 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

К. М. Куркова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. Одним із пріоритетних напрямів подальшої розбудови української державності є розвиток інформаційного суспільства, що передбачає, серед іншого, активне впровадження в діяльність державних органів новітніх інформаційних технологій, повноцінне забезпечення їхньої роботи необхідними інформаційними ресурсами. На жаль, слід констатувати, що більшість перетворень і змін, які відбулися в Україні протягом останніх років і тривають донині в контексті проведення адміністративної реформи, стосуються питань реструктуризації відповідних органів влади та удосконалення їхнього правового статусу. Водночас методи та принципи роботи цих органів досить часто або взагалі не переглядають, або вносять до них лише незначні зміни. Зазначене стосується інформаційних технологій та інформаційних ресурсів, використання яких у низці сфер та галузей державно-управлінської діяльності є фрагментарним і безсистемним. Зокрема, потребує вдосконалення механізм упровадження та використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі. Це зумовлено недостатньою якістю та ефективністю митного контролю, на що вказують статистичні дані (за оцінками експертів через низку проблем у роботі митниці (тіньові схеми, корупція) державний бюджет щорічно недоотримує 50 млрд. грн.), а також курсом України на європейську інтеграцію. Реалізація прагнення стати повноправним членом високорозвиненої європейської спільноти вимагає від держави впровадження прийнятих у Європейському Союзі норм і стандартів, зокрема в частині ведення митної справи. Світовий досвід засвідчує, що активне використання в процесі здійснення митної справи інформаційних ресурсів, постійне впровадження в неї новітніх інформаційних технологій суттєво підвищують якість митного контролю, що, відповідно, сприяє підтримці належного рівня законності в окресленій сфері. Крім того, інформатизація процедур митної справи забезпечує більш оперативну та змістовну взаємодію органів митного контролю між собою, з іншими органами держави та місцевого самоврядування, а також органами митного контролю зарубіжних країн.

Для того, щоб процес упровадження інформаційних технологій у митну справу та забезпечення її інформаційними ресурсами мав належний рівень якості та ефективності, він має ґрунтуватися на відповідних законодавчих засадах, передусім адміністративно-правового характеру, оскільки йдеться про галузь державно-владної управлінської діяльності. Аналіз чинного українського законодавства засвідчує, що стан цих засад означений низкою проблемних питань, які потребують розв'язання.

Однією з ключових особливостей правового регулювання запровадження використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі є те, що воно здійснюється не лише в межах нашої держави, а й на міжнародній правовій арені. Саме тому чільне місце в системі нормативно-правового регулювання використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі посідають міжнародні договори. Однак досить часто міжнародні нормативно-правові акти в досліджуваній сфері суперечать чинному законодавству

України, що зумовлює важливість приведення вітчизняного законодавства у відповідність до міжнародних стандартів, зокрема у сфері використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі. Означене зумовлює актуальність дослідження загальних і специфічних аспектів адміністративно-правових засад використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у державній митній справі України.

Зв'язок теми дисертації із сучасними дослідженнями. Питання впровадження інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митну справу підіймались у таких працях: К. І. Новікова, Д. І. Куценко «Перспективні напрями використання інформаційних технологій для вдосконалення управлінських процесів у митних органах України» (2012 р.), Г. Г. Переверзева «Удосконалення митно-тарифного регулювання в Україні шляхом впровадження системи «Електронна митниця» (2012 р.), Д. І. Куценко «Роль інноваційних технологій у модернізації митних органів» (2013 р.), Т. В. Шталь ««Електронна митниця» – якісно новий етап надання митних послуг в Україні» (2013 р.), А. М. Романенко «Роль механізму «єдиного вікна» у забезпеченні спрощення митних процедур міжнародної торгівлі» (2014 р.), Є. О. Лебедева «Інформаційне забезпечення митного оформлення товарів і транспортних засобів: вивчення досвіду зарубіжних країн» (2014 р.), В. М. Василенко «Реалізація принципу «єдиного вікна» у здійсненні контролю за переміщенням окремих видів товарів через митний кордон України» (2015 р.), Л. Р. Алієва «Перспективи розвитку управління митними ризиками в Україні на прикладі досвіду Литовської Республіки» (2017 р.), В. О. Сайченко «Вдосконалення системи управління митними ризиками у сфері митного контролю з урахуванням зарубіжного досвіду» (2018 р.).

Підґрунтям дисертаційного дослідження стали праці таких учених, як В. Б. Авер'янов, О. Ф. Андрійко, О. М. Бандурка, Ю. П. Битяк, В. В. Галунько, Ю. В. Гаруст, С. К. Гречанюк, О. В. Джафарова, О. Ю. Дрозд, Д. В. Журавльов, О. М. Єщук, С. В. Ківалов, В. В. Ковальська, Т. О. Коломоєць, А. Т. Комзюк, О. В. Кузьменко, А. А. Манжула, Л. І. Миськів, С. В. Петков, В. Б. Пчелін, О. П. Рябченко, Є. Ю. Соболев, С. О. Шатрава, Р. В. Шаповал, К. І. Чижмарь та інші. Водночас на сьогодні бракує комплексного дослідження використання інформаційних технологій і ресурсів у митній справі.

Таким чином, необхідність удосконалення правового регулювання зазначеної сфери, а також нестача комплексних наукових досліджень окреслених проблем зумовлюють актуальність дослідження широкого кола питань, присвячених правовому регулюванню використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Дисертаційне дослідження спрямоване на реалізацію основних положень Експортної стратегії України («дорожньої карти» стратегічного розвитку торгівлі) на 2017–2021 роки, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2017 року № 1017-р, Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», затвердженої Указом Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015, плану науково-дослідної роботи Київського міжнародного університету «Реформування

правової системи України в умовах національних та міжнародних тенденцій розбудови правової та соціальної держави» (державний реєстраційний номер 0114U003583).

Мета і завдання дослідження. *Мета* дисертаційного дослідження полягає в тому, щоб на підставі аналізу теоретико-методологічних засад використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у державній митній справі, а також нормативно-правових актів у досліджуваній сфері опрацювати відповідний понятійний апарат і надати науково обґрунтовані пропозиції та рекомендації щодо вдосконалення адміністративно-правових засад використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у державній митній справі України.

Для досягнення поставленої мети слід виконати такі основні *завдання*:

- з'ясувати сутність і зміст інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у державній митній справі;

- визначити поняття та здійснити класифікацію принципів використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі;

- встановити роль і значення реалізації принципу «єдиного вікна» під час здійснення митного контролю, як одного з найважливіших способів використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів;

- систематизувати нормативно-правові акти, що регулюють використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі;

- розкрити роль і значення міжнародних договорів у системі нормативно-правового регулювання використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі;

- виокремити підзаконні нормативно-правові акти, предметом регулювання яких є використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі;

- узагальнити зарубіжний досвід правового регулювання використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі та вивчити можливості його впровадження в Україні;

- опрацювати напрями вдосконалення взаємодії суб'єктів митного контролю під час використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у державній митній справі.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають під час справляння митної справи в Україні.

Предмет дослідження – адміністративно-правові засади використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у державній митній справі України.

Методи дослідження. У роботі використано комплекс загальних і спеціальних методів наукового пізнання. Так, *логіко-семантичний* метод застосовано в межах визначення ключових термінів дослідження, таких як «інформаційні технології», «інформаційні ресурси», «принципи використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі», «принцип «єдиного вікна», «правове регулювання використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі» (розділи 1–3). Завдяки *формально-*

логічному методу систематизовано принципи використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі, узагальнено коло основних нормативно-правових актів, які закріплюють правові засади використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі (підрозділ 1.2, розділ 2). Метод *документального аналізу* застосовано під час систематизації нормативно-правових актів, що регулюють використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі (розділ 2). *Порівняльно-правовий* метод дав змогу охарактеризувати роль міжнародних договорів у системі нормативно-правового регулювання використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі, а також виокремити позитивний зарубіжний досвід щодо використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі з метою можливого подальшого його упровадження в нашій державі (підрозділи 2.2, 3.1).

Нормативною основою роботи є Конституція України, міжнародні нормативно-правові акти, закони та підзаконні нормативно-правові акти, що слугують підґрунтям нормативно-правового регулювання використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі.

Емпіричну базу роботи становлять узагальнення діяльності Державної фіскальної служби, а також практики використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі, довідкові видання, статистичні матеріали.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що запропоноване дисертаційне дослідження є однією з перших спроб на підставі аналізу теоретико-методологічних засад, а також нормативно-правових актів у досліджуваній сфері визначити сутність та особливості використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у державній митній справі України. У результаті проведеного дослідження сформульовано низку нових наукових положень і висновків, запропонованих особисто здобувачем. Основні з них такі:

вперше:

– запропоновано в Митному кодексі України закріпити визначення таких понять: «інформаційні технології в митній справі» – це сукупність інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних систем і засобів їх забезпечення, що використовуються уповноваженими суб'єктами під час здійснення митного контролю та митного оформлення товарів, транспортних засобів комерційного призначення; «інформаційні ресурси в митній справі» – це сукупність відомостей, обіг яких здійснюється в межах функціонування інформаційних технологій задля реалізації завдань митної справи за окремим напрямом;

– обґрунтовано авторську позицію щодо співвідношення категорій «інформаційні технології» та «інформаційні ресурси» у митній справі, у зв'язку з чим констатовано, що вони є взаємопов'язаними і зумовлюють існування одна одної, адже функціонування інформаційної технології поза наповненням її змісту відповідним інформаційним ресурсом позбавлене сенсу, і навпаки – наявність інформаційного ресурсу поза інформаційною технологією ускладнює його належне використання або ж взагалі унеможлиблює це, оскільки в такому разі він залишається без «оболонки», у межах якої відбувається оперування ним;

– доведено, що принципами використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі слід вважати ті, що виявляються в межах: здійснення митної справи загалом; інформаційних правовідносин; взаємодії суб'єктів використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі; електронної взаємодії власне інформаційних технологій та інформаційних ресурсів; використання окремих інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі;

– запропоновано закріпити в нормах Митного кодексу України порядок реалізації принципу «єдиного вікна» під час здійснення митного контролю;

удосконалено:

– обґрунтування необхідності розроблення та прийняття єдиного нормативно-правового акта, положення якого регулювали б сферу інформаційних відносин, зокрема комплексно визначали правові засади використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі або передбачення в майбутньому Адміністративно-процедурному кодексі України окремого розділу, присвяченого алгоритму вирішення означеного питання;

– узагальнення проблем, які ускладнюють повноцінну реалізацію принципу «єдиного вікна». Встановлено, що одним з основних таких недоліків є відсутність належної законодавчої бази, адже більшість аспектів здійснення зазначеного принципу в межах митного контролю врегульовано на рівні підзаконних нормативно-правових актів, більшість з яких мають відомчий характер;

– науковий підхід щодо характеристики ролі міжнародних договорів України в контексті здійснення нормативно-правового регулювання використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі. Наголошено на значущості цих документів, адже саме на міжнародному рівні закріплено визнані світовою практикою стандарти цієї діяльності, а тому вітчизняне законодавство, що регламентує досліджувану сферу суспільних відносин, має максимально їм відповідати;

– характеристику переваг та основних недоліків підзаконного регулювання суспільних відносин у сфері використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів, у зв'язку з чим акцентовано увагу на тому, що підзаконне нормативно-правове регулювання більш оперативно (порівняно із законом) здійснює правовий вплив на цю сферу суспільних відносин, однак часті зміни підзаконних актів, їх значна кількість негативно позначаються на стабільності регулювання таких відносин;

– визначення поняття «взаємодія суб'єктів митного контролю під час використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі», під яким запропоновано вважати врегульовану на законодавчому рівні сукупність дій уповноважених суб'єктів, які вони реалізують спільними зусиллями під час використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі задля підвищення ефективності здійснення митного контролю;

– характеристику ролі міжнародного співробітництва суб'єктів митного контролю під час використання інформаційних технологій та інформаційних

ресурсів у державній митній справі, що є можливим завдяки: участі України в міжнародних багатосторонніх угодах як передумови налагодження взаємодії щодо здійснення митного контролю із зарубіжними партнерами; ратифікації нашою державою міжнародних правових актів у сфері гармонізації та спрощення митних процедур;

дістали подальший розвиток:

– обґрунтування наукового положення, згідно з яким принципи використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі мають: слугувати сталими орієнтирами діяльності їх суб'єктів; не залежати від волі окремих дій таких суб'єктів; слугувати гарантіями недопустимості необґрунтованого втручання в систему нормативно-правового регулювання таких відносин; гарантувати, що права суб'єктів цих відносин будуть забезпечені в повному обсязі;

– твердження стосовно того, що нестабільність кодифікованого законодавства, на рівні якого здійснюється нормативно-правове регулювання використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі, його хаотичність і складність, відсильний характер більшості норм, негативно позначаються на ефективності його застосування у вказаній сфері суспільного життя;

– позиція, згідно з якою досвід зарубіжних країн свідчить, що запровадження сучасних інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі є досить тривалим процесом, що має супроводжуватися декількома взаємопов'язаними чинниками: удосконаленням нормативно-правової бази функціонування таких технологій і ресурсів; розробленням програм і планів їх реалізації щодо модернізації інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі; належним фінансовим забезпеченням окреслених процесів;

– обґрунтування того, що прагнення України вступити до Європейського Союзу передбачає узгодження використання вітчизняних інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі зі стандартами європейської спільноти, що слід вважати окремим напрямом їх удосконалення. Нагальною є потреба у визначенні та впровадженні алгоритму імплементації наведених систем до тих, що функціонують у Європейському Союзі. Така діяльність, крім здійснення належного фінансування та проведення відповідних технічних операцій, потребує також розроблення та прийняття її нормативно-правової основи;

– аргументування того, що Україна, ратифікувавши значну кількість міжнародних правових актів, узяла на себе зобов'язання в частині спрощення та гармонізації митних процедур шляхом упровадження в діяльність митних органів визнаних світовою практикою інформаційних технологій та інформаційних ресурсів. Зазначене в сукупності характеризує нашу державу як активного учасника світової спільноти у сфері митних відносин, засвідчує її прагнення налагодити зв'язки у сфері взаємодії із зарубіжними партнерами, зокрема щодо використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів під час здійснення митного контролю.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що висновки та пропозиції представленого дисертаційного дослідження використовуються та можуть бути використані у:

– *науково-дослідній сфері* – як основа для подальшого вивчення проблемних аспектів використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у державній митній справі України (акти впровадження Київського міжнародного університету, Науково-дослідного інституту публічного права);

– *правотворчості* – під час уточнення та доповнення законів і підзаконних нормативно-правових актів, що закріплюють правові засади використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у державній митній справі України;

– *правозастосовній діяльності* – у межах упровадження нових форм і методів використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у державній митній справі України;

– *освітньому процесі* – під час підготовки підручників і навчальних посібників з дисципліни «Актуальні проблеми теорії адміністративного права» (акт впровадження Науково-дослідного інституту публічного права).

Апробація матеріалів дисертації. Підсумки розроблення досліджуваної в дисертації проблематики, отримані узагальнення та висновки було оприлюднено під час виступів на міжнародних науково-практичних конференціях: «Пріоритети розвитку юридичних наук у XXI століття» (м. Одеса, 8–9 квітня 2016 р.), «Державне регулювання суспільних відносин: розвиток законодавства та проблеми правозастосування» (м. Київ, 9–10 вересня 2016 р.), «Рівень ефективності та необхідність впливу юридичної науки на нормотворчу діяльність та юридичну практику» (м. Харків, 3–4 лютого 2017 р.), «Проблеми вдосконалення правового забезпечення прав та основних свобод людини і громадянина» (м. Запоріжжя, 23–24 червня 2017 р.).

Структура та обсяг дисертації відповідають предмету, меті, завданням та методології дослідження. Робота складається із вступу, трьох розділів, що містять вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 225 сторінок. Список використаних джерел містить 311 найменувань на 34 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано вибір теми дисертації, зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами та грантами; окреслено мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження; висвітлено наукову новизну отриманих результатів, їх практичне значення; наведено дані про апробацію матеріалів дисертації, структуру та обсяг дисертації.

Розділ 1 «Теоретико-методологічні засади використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у державній митній справі» складається з трьох підрозділів, присвячених вивченню сутності і змісту інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у державній митній справі; аналізу сутнісного

змісту й класифікації принципів використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі; дослідженню ролі й значення реалізації принципу «єдиного вікна» під час здійснення митного контролю.

У підрозділі 1.1 «Сутність і зміст інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у державній митній справі» акцентовано увагу на тому, що подальша розбудова української державності, розвиток основних державних і суспільних інституцій у сучасних умовах вимагають активного впровадження в усіх основних сферах суспільного життя інформаційних технологій та розвитку інформаційних відносин. Констатовано, що однією з таких сфер є митна справа, актуальність і необхідність підвищення якості забезпечення інформаційними технологіями та ресурсами якої зумовлено низкою факторів, зокрема курсом України на інтеграцію до європейської спільноти.

З'ясовано зміст понять «інформація», «технологія», «ресурс». Встановлено, що інформаційні технології становлять комплекс певних засобів, за допомогою та в межах функціонування яких відбувається оброблення заздалегідь зафіксованих відомостей. Виокремлено низку ключових рис інформаційних технологій, а саме: мають системний характер; дають змогу фіксувати й надалі використовувати за цільовим призначенням відомості; їх функціонування відбувається в межах певних комп'ютеризованих систем або їх комплексів.

Визначено поняття «інформаційні технології у митній справі» та «інформаційні ресурси у митній справі» та розкрито їх взаємозв'язок. Акцентовано увагу на тому, що функціонування інформаційної технології поза наповненням її змісту відповідним інформаційним ресурсом позбавлене сенсу, і навпаки – існування інформаційного ресурсу поза інформаційною технологією ускладнює його належне використання або ж взагалі унеможлиблює це, оскільки в такому разі він залишається без «оболонки», у межах якої відбувається оперування ним. Розкрито сутність поняття «інформаційні технології та інформаційні ресурси в митній справі».

У підрозділі 1.2 «Сутність і класифікація принципів використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі» зазначено, що складність правовідносин з використанням інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі зумовлює необхідність запровадження основоположних засад, на яких би ґрунтувалися і з огляду на які б реалізовувалися ці відносини. Зазначено, що підґрунтям таких засад є принципи використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі. Запропоновано тлумачення поняття «принципи використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі».

Обґрунтовано доцільність здійснення класифікації принципів використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі. До зазначених принципів можна включити ті, що виявляються в межах: здійснення митної справи загалом; інформаційних правовідносин; взаємодії суб'єктів використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі; електронної взаємодії власне інформаційних технологій та інформаційних ресурсів;

використання окремих інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі.

Виокремлено та охарактеризовано загальноправові та міжгалузеві принципи використання інформаційних технологій, а також інформаційних ресурсів у митній справі.

Підрозділ 1.3 «Роль і значення реалізації принципу «єдиного вікна» під час здійснення митного контролю» присвячено дослідженню принципів використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі. Попри те, що це керівні, основоположні засади такої діяльності, вони не є статичними категоріями, які, набувши законодавчого закріплення, не розвиваються. Система таких принципів також зазнає якісних змін з огляду на вдосконалення митної справи загалом. З'ясовано, що окремі з принципів трансформуються залежно від суспільних потреб, які виникають у зв'язку з розвитком суспільних відносин з приводу реалізації державної митної справи. Водночас встановлюються й зовсім нові принципи, що зумовлено необхідністю спрощення та гармонізації митних процедур, а також визнанням нашою державою положень міжнародних правових актів, що регламентують окреслені питання. Одним із таких принципів, запровадження якого дедалі більше актуалізується, є так званий принцип «єдиного вікна», на якому базується діяльність компетентних суб'єктів під час здійснення митного контролю. Зазначений принцип розкриває свій потенціал під час використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі.

Проаналізовано етапи реалізації в Україні принципу «єдиного вікна». Акцентовано увагу на особливостях і проблемах нормативно-правового регулювання його застосування в різні періоди. Вивчено наукові точки зору щодо значення цього принципу для вдосконалення якості й ефективності митного контролю, запровадження нових інформаційних технологій і здійснення митної справи. У результаті проведеного дослідження сформульовано відповідні зауваження та рекомендації щодо врегулювання процесу запровадження «єдиного вікна». Зокрема, наголошено на тому, що однією із суттєвих проблем реалізації процесу впровадження зазначеного принципу в митний контроль була непослідовність і безсистемність цього процесу. Зауважено, що нормативно-правова регламентація практичної реалізації досліджуваного принципу здійснювалася переважно на підзаконному рівні.

Розділ 2 «Правове регулювання використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у державній митній справі» складається з трьох підрозділів, які присвячено вивченню системи нормативно-правових актів, що регулюють використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі; аналізу місця та значення міжнародних договорів України в окресленій системі нормативно-правового регулювання використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі; дослідженню стану підзаконного нормативно-правового регулювання зазначеної сфери.

У підрозділі 2.1 *«Система нормативно-правового регулювання використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі»* зазначено, що діяльність із використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів

у митній справі ґрунтується на правових приписах, які знайшли своє відображення та зафіксовані в чисельних нормативно-правових актах, які в комплексі становлять єдину систему.

На основі вивчення словникових та енциклопедичних джерел досліджено сутнісний зміст поняття «система», проаналізовано доктринальні підходи до тлумачення цієї категорії. Встановлено, що система – це сукупність певних елементів, об'єднаних зв'язками задля досягнення мети її функціонування як цілісного явища.

Сформульовано авторське визначення поняття «нормативно-правове регулювання використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі». Виокремлено й охарактеризовано структурні елементи системи нормативно-правового регулювання використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі. Такими структурними елементами визнано відповідні нормативно-правові акти, які наповнюють цю систему. Аналіз зазначених нормативно-правових актів здійснено з урахуванням їхньої юридичної сили, яка вказує на місце досліджуваних елементів у вказаній системі.

У підрозділі 2.2 *«Міжнародні договори України в системі нормативно-правового регулювання використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі»* акцентовано увагу на тому, що однією з характерних і суттєвих особливостей суспільних відносин з приводу використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі є їх тісний зв'язок зі сферою міжнародного спілкування та співробітництва. Це зумовлює особливу значущість міжнародних договорів України в системі нормативно-правового регулювання використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі.

Визначено категорію «міжнародні договори в системі нормативно-правового регулювання використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі». Констатовано, що до складу системи нормативно-правового регулювання використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі в Україні належить низка нормативно-правових актів міжнародного характеру. Охарактеризовано зміст і значення основних із них. Зауважено, що однією з головних форм міжнародних договорів, які регулюють зазначені відносини, є конвенція. Унаслідок проведеного дослідження сформульовано висновки щодо ролі окремих ратифікованих Україною міжнародних нормативно-правових документів у частині врегулювання досліджуваної сфери суспільного життя.

У підрозділі 2.3 *«Підзаконне нормативно-правове регулювання використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі»* зауважено, що саме підзаконне нормативно-правове регулювання використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі є найбільш об'ємним, і саме воно найдетальніше визначає особливості, підстави й порядок використання зазначених технологій та ресурсів у вказаній сфері. Систематизовано ознаки підзаконного нормативно-правового акта: його приймає уповноважений державою орган; він володіє меншою, порівняно із законом, юридичною силою; юридична сила окремо взятого підзаконного нормативно-правового акта відносно іншого

визначається залежно від компетенції суб'єкта, який його прийняв; регулює зазвичай вузьку або споріднену сферу суспільних відносин, тобто має міжгалузевий чи галузевий характер; його приймають на виконання акта більшої юридичної сили задля деталізації, уточнення, розвитку його положень.

Виявлено, що підзаконні нормативно-правові акти Президента України є важливим структурним елементом системи нормативно-правового регулювання використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі. Завдяки їм уможлиблюється підзаконне нормативно-правове регулювання вкрай важливих аспектів цих правовідносин: забезпечення реалізації реформування державних інституцій; упровадження у вітчизняне законодавство положень міжнародних правових актів; визначення правового статусу суб'єктів інформаційних відносин; регламентація використання окремих з інформаційних технологій та інформаційних ресурсів; забезпечення захисту інформації в інформаційних системах.

З'ясовано, що постанови Кабінету Міністрів України становлять значну частину підзаконних актів, які становлять систему нормативно-правового регулювання використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі. На відміну від актів Президента України, підзаконні нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України мають менш загальний характер і здійснюють регулювання суспільних відносин щодо використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів за більш конкретними напрямками.

Розділ 3 «Шляхи вдосконалення використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у державній митній справі» складається з двох підрозділів, які присвячено вивченню зарубіжного досвіду правового регулювання використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі, з'ясуванню можливостей його впровадження в Україні; визначенню та дослідженню напрямів удосконалення взаємодії суб'єктів митного контролю під час використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у державній митній справі.

У підрозділі 3.1 *«Зарубіжний досвід правового регулювання використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі й можливості його впровадження в Україні»* доведено, що важливим моментом на шляху підвищення якості правового регулювання використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі в Україні є вивчення відповідного зарубіжного досвіду з метою виокремлення його позитивних аспектів та з'ясування можливостей їх упровадження в нашій державі.

Вивчено організаційно-правові засади використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у США, Китаї, Туреччині, Європейському Союзі (як загалом, так і в окремих державах-членах, таких як Німеччина, Нідерланди, Франція, Італія). Наголошено, що зазначені країни досягли значних позитивних результатів у вирішенні питання про впровадження в митну справу інформаційних технологій та інформаційних ресурсів. Завдяки цьому підвищилися оперативність і якість процедур митного контролю, митного оформлення товарів і

транспортних засобів, удосконалено ефективність управління системами ризику, попереднього інформування суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

Окреслено важливі аспекти зарубіжного досвіду, які мають бути враховані під час удосконалення й розвитку вітчизняного організаційно-правового механізму регулювання використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі. Аргументовано положення, згідно з яким досвід зарубіжних країн свідчить, що запровадження сучасних інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі є досить тривалим процесом, що має супроводжуватися декількома взаємопов'язаними чинниками: встановленням нормативно-правової бази функціонування таких технологій і ресурсів; розробленням програм і планів їх реалізації щодо модернізації інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі; належним фінансовим забезпеченням окреслених процесів.

У підрозділі 3.2 *«Напрями вдосконалення взаємодії суб'єктів митного контролю під час використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у державній митній справі»* зауважено, що якість та ефективність митного контролю зумовлені низкою факторів, зокрема станом взаємодії суб'єктів цього контролю (як загалом, так і за окремими напрямками). Доведено, що важливим моментом є співпраця вказаних суб'єктів у контексті використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів.

Встановлено, що будь-яка соціальна взаємодія покликана підвищити ефективність відповідної діяльності завдяки спільним зусиллям суб'єктів правовідносин, зокрема відносин, що виникають і виявляються в межах використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі.

Виокремлено основні ознаки взаємодії суб'єктів митного контролю під час використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у державній митній справі. Запропоновано визначення поняття «взаємодія суб'єктів митного контролю під час використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі». Окреслено ключові напрями вдосконалення взаємодії суб'єктів митного контролю під час використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у державній митній справі. З'ясовано, що одним із найважливіших напрямів удосконалення взаємодії суб'єктів митного контролю під час використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у державній митній справі слід визнати підвищення ролі міжнародного співробітництва. Цей напрям може бути реалізовано шляхом: участі України в міжнародних багатосторонніх угодах як передумови налагодження взаємодії у сфері здійснення митного контролю із зарубіжними партнерами; ратифікації нашою державою міжнародних правових актів у сфері гармонізації та спрощення митних процедур. Причому актуалізації потребують інтеграційні процеси, унаслідок яких вітчизняні інформаційні технології та інформаційні ресурси взаємодіють з відповідними інформаційними системами зарубіжних партнерів у межах здійснення митного контролю.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення та запропоновано нове вирішення наукового завдання, яке полягає у визначенні сутності і особливостей запровадження та використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у державній митній справі України, що дало змогу сформулювати низку висновків, пропозицій і рекомендацій, основними з яких є такі:

1. Сутність інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі визначено як закріплену на законодавчому рівні сукупність інформаційних, інформаційно-телекомунікаційних, телекомунікаційних систем і засобів їх забезпечення, у межах яких в електронному вигляді здійснюється фіксація та подальший обіг відомостей, пов'язаних з митним контролем, митним оформленням товарів, транспортних засобів комерційного призначення, а також іншими аспектами здійснення митної справи задля виконання поставлених перед суб'єктами цих правовідносин завдань.

Зміст інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі запропоновано розглядати в широкому значенні, зокрема включити до його складу не лише інформаційні технології та інформаційні ресурси, що знаходяться у сфері управління органів доходів і зборів, а й ті, які вони використовують під час здійснення митної справи в межах взаємодії з іншими суб'єктами інформаційних відносин.

2. Принципами використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі запропоновано вважати закріплену в положеннях нормативно-правових актів сукупність керівних ідей та основоположних засад, які визначають правила й процедури функціонування інформаційних, телекомунікаційних, інформаційно-телекомунікаційних систем, засобів їх забезпечення, обігу електронних відомостей, що їх наповнюють, а також слугують сталими орієнтирами діяльності суб'єктів цих правовідносин.

Доведено, що найбільш доцільно обрати такий критерій класифікації принципів використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі, як сфера поширення цих принципів. З огляду на це, зазначені принципи згруповано таким чином: 1) загальноправові: верховенство права; законність; гласність; 2) міжгалузеві: принципи здійснення митної справи; принципи інформаційних правовідносин; принципи взаємодії суб'єктів використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі; принципи електронної взаємодії інформаційних технологій та інформаційних ресурсів; принципи, що виявляються в межах використання окремих з інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі.

3. Доведено значущість ролі принципу «єдиного вікна» у здійсненні митного контролю, адже його повноцінна реалізація дасть змогу: суттєво спростити процедуру митного контролю та митного оформлення товарів і транспортних засобів; зменшити час, відведений на здійснення митних формальностей, що сприятиме збільшенню пропускної здатності окремо взятої митниці, а отже, збільшенню надходжень до бюджету; оптимізувати низку принципів використання

інформаційних ресурсів та інформаційних технологій у митній справі, передусім принципів законності та гласності; звести нанівець корупційну складову здійснення митного контролю.

Зауважено, що процес упровадження принципу «єдиного вікна» під час здійснення митного контролю є досить тривалим, проте на сьогодні можна констатувати початок його реалізації.

4. Систему нормативно-правового регулювання використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі визначено як сукупність нормативно-правових актів, які, перебуваючи в ієрархічному зв'язку, з огляду на їхню юридичну силу, закріплюють обов'язкові для виконання правила поведінки задля врегулювання суспільних відносин у сфері використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі.

Доведено, що систему нормативно-правового регулювання використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі можна представити таким чином: 1) Конституція України; 2) міжнародні договори України; 3) кодифіковане законодавство (чільне місце посідають Митний кодекс України та Податковий кодекс України), а також закони України, які доцільно розподілити на такі, що: регулюють інформаційні відносини загалом; регулюють окрему, пов'язану із митною справою, сферу інформаційних правовідносин; визначають правовий статус і засади функціонування та використання окремих інформаційних технологій та інформаційних ресурсів; регулюють правовідносини щодо захисту інформації під час використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі; 4) підзаконні нормативно-правові акти.

5. Міжнародними договорами в системі нормативно-правового регулювання використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі запропоновано вважати сукупність міжнародних правових актів, які були укладені та/або визнані обов'язковими в установленому законодавством порядку Україною з іншими суб'єктами міжнародного права з метою врегулювання зазначеної сфери суспільних відносин.

Розкрито значення міжнародних договорів України як структурних елементів системи нормативно-правового регулювання використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі, яке полягає в тому, що їхня дія спрямована на: 1) встановлення міжнародних засад здійснення митної справи та використання в її межах інформаційних технологій та інформаційних ресурсів; 2) урегулювання правовідносин, що виникають у зв'язку з використанням інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі за окремо взятим напрямом або декількома спорідненими напрямами; 3) визначення правових стандартів, зокрема обміну інформацією між сторонами таких відносин.

6. Аргументовано положення, згідно з яким підзаконне нормативно-правове регулювання використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів становить діяльність уповноважених суб'єктів з видання підзаконних нормативно-правових актів, які приймають на основі та в межах виконання законів України, слугують засобом їх деталізації в частині здійснення правової регламентації зазначеної сфери суспільних відносин. Основними суб'єктами, уповноваженими

шляхом видання відповідного правового акта здійснювати підзаконне нормативно-правове регулювання використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі, є: Президент України; Кабінет Міністрів України; центральні органи виконавчої влади, чільне місце серед яких посідають органи доходів і зборів.

Окреслено напрями регулювання суспільних відносин щодо використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів постановами Кабінету Міністрів України, а саме: визначення правового статусу більшості суб'єктів правовідносин щодо використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі; встановлення правових засад взаємодії суб'єктів таких правовідносин; визначення правових засад контролю за використанням інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі; встановлення правових засад функціонування (використання, створення, формування, наповнення, підключення тощо) інформаційних технологій та інформаційних ресурсів як під час здійснення митної справи, так і в споріднених суспільних відносинах; забезпечення захисту інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі.

7. Обґрунтовано твердження про те, що передумовою вдосконалення використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у державній митній справі в Україні може бути запозичення досвіду зарубіжних країн. Аналіз такого досвіду засвідчує, що низка країн світу досягли значних успіхів у цій сфері. Інформаційні технології та інформаційні ресурси зазначені країни активно використовують задля здійснення митного контролю та митного оформлення товарів і транспортних засобів, управління системами ризику, попереднього інформування суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. Практика засвідчує, що застосування інформаційних ресурсів та інформаційних технологій дає змогу суттєво підвищити ефективність наведених напрямів реалізації митної справи. Це сприяє: налагодженню партнерських відносин із суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності; збільшенню надходжень до бюджетів усіх рівнів шляхом підвищення пропускну здатності митного кордону; зменшенню виявів контрабанди та порушень митних правил загалом. Встановлено, що процес упровадження й налагодження функціонування інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі, який уможливив реалізацію вищезазначених напрямів, майже в кожній країні тривав декілька десятиліть і потребував значних фінансових ресурсів.

8. Визначено ключові напрями вдосконалення взаємодії суб'єктів митного контролю під час використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у державній митній справі, а саме: активізація участі нашої держави в міжнародних багатосторонніх угодах і ратифікації положень міжнародних правових актів у сфері здійснення митної справи; уніфікація законодавчих положень, що регламентують застосування принципу «єдиного вікна» під час здійснення митного контролю; закріплення в положеннях Митного кодексу України з урахуванням міжнародної практики вичерпного та єдиного переліку видів державного контролю, який здійснюється під час митного оформлення товарів; визначення в положеннях Митного кодексу України крайніх випадків незастосування принципу «єдиного

вікна» (на початковому етапі його реалізації); закріплення на законодавчому рівні обов'язку суб'єктів взаємодії використовувати єдині інформаційні технології та інформаційні ресурси; підвищення рівня забезпечення інформаційними технологіями та інформаційними ресурсами всіх суб'єктів взаємодії.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

в яких опубліковано основні наукові результати дисертації:

1. Калашнікова О. В. Роль і значення запровадження принципу «єдиного вікна» під час здійснення митного контролю. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2015. Вип. 3 (9). Т. 3. С. 206–210.

2. Калашнікова О. В. Система нормативно-правового регулювання використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2016. Вип. 2. Ч. 3. С. 107–112.

3. Калашнікова Е. В. Нормативно-правовые акты Президента Украины как структурный элемент системы нормативно-правового регулирования использования информационных технологий и информационных ресурсов в таможенном деле. *Право и политика*. 2017. № 1. С. 103–108 (Кыргызская Республика).

4. Калашнікова Е. В. Понятие принципов использования информационных технологий и информационных ресурсов в таможенном деле и проблема их классификации. *Право и закон*. 2017. № 4. С. 75–79 (Кыргызская Республика).

5. Калашнікова О. В. Сутність і зміст поняття інформаційних технологій у державній митній справі. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 6. С. 226–230.

6. Калашнікова О. В. Міжнародні договори України в системі нормативно-правового регулювання використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі. *Підприємництво, господарства і право*. 2018. № 7. С. 196–200.

які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

7. Калашнікова О. В. Верховенство права як принцип використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі. *Пріоритети розвитку юридичних наук у XXI столітті: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 8–9 квіт. 2016 р.)*. Одеса : Причорномор. фундація права, 2016. С. 83–85.

8. Калашнікова О. В. До проблеми визначення галузевих принципів використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі. *Державне регулювання суспільних відносин: розвиток законодавства та проблеми правозастосування: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 9–10 верес. 2016 р.)*. Київ : Центр прав. наук. дослідж., 2016. С. 67–69.

9. Калашнікова О. В. Прийняття Митного кодексу України як важливий етап на шляху визначення правових засад запровадження принципу «єдиного вікна» під час здійснення митного контролю. *Рівень ефективності та необхідність впливу юридичної науки на нормотворчу діяльність та юридичну практику: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 3–4 лют. 2017 р.)*. Харків: Східноукр. наук. юрид. орг., 2017. С. 65–67.

10. Калашнікова О. В. Сутність принципу законності у використанні інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі. *Проблеми вдосконалення правового забезпечення прав та основних свобод людини і громадянина: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Запоріжжя, 23–24 черв. 2017 р.)*. Запоріжжя: Істина, 2017. С. 83–85.

АНОТАЦІЯ

Калашнікова О. В. Адміністративно-правові засади використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у державній митній справі України. – *Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 «адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». – Науково-дослідний інститут публічного права, Київ, 2019.

У дисертації наведено теоретичне узагальнення та запропоновано нове вирішення наукового завдання, яке полягає у визначенні сутності й особливостей запровадження та використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у державній митній справі України. Визначено поняття та здійснено класифікацію принципів використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі. Охарактеризовано сутність реалізації принципу «єдиного вікна» під час здійснення митного контролю як одного з найважливіших способів використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів. Проаналізовано нормативно-правові акти, у тому числі підзаконні, що регулюють зазначену сферу. Висвітлено роль і значення міжнародних договорів у системі нормативно-правового регулювання використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у митній справі. Узагальнено зарубіжний досвід правового регулювання цієї сфери та запропоновано можливості його впровадження в Україні. Визначено напрями вдосконалення взаємодії суб'єктів митного контролю під час використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у державній митній справі.

Ключові слова: адміністративно-правові засади, інформаційні технології, інформаційні ресурси, митна справа, принципи, «єдине вікно», міжнародне нормативно-правове регулювання, нормативно-правовий акт, взаємодія, митний контроль.

АННОТАЦИЯ

Калашникова Е. В. Административно-правовые основы использования информационных технологий и информационных ресурсов в государственном таможенном деле Украины. – *Квалификационный научный труд на правах рукописи.*

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 «административное право и процесс; финансовое право, информационное право». – Научно-исследовательский институт публичного права, Киев, 2019.

В диссертации осуществлено теоретическое обобщение и предложено новое решение научной задачи, которая заключается в определении сущности,

особенностей внедрения и использования информационных технологий и информационных ресурсов в государственном таможенном деле Украины. Определено понятие и обоснована классификация принципов использования информационных технологий и информационных ресурсов по таможенному делу. Охарактеризована сущность реализации принципа «единого окна» при осуществлении таможенного контроля, как одного из важнейших способов использования информационных технологий и информационных ресурсов. Проанализированы нормативно-правовые акты, в том числе подзаконные, регулирующие данную сферу. Освещены роль и значение международных договоров в системе нормативно-правового регулирования использования информационных технологий и информационных ресурсов по таможенному делу. Обобщен зарубежный опыт правового регулирования данной сферы и предложены возможности его внедрения в Украине. Определены направления совершенствования субъектов таможенного контроля при использовании информационных технологий и информационных ресурсов в государственном таможенном деле.

Ключевые слова: административно-правовые основы, информационные технологии, информационные ресурсы, таможенное дело, принципы, «единое окно», международное нормативно-правовое регулирование, нормативно-правовой акт, взаимодействие, таможенный контроль.

SUMMARY

Kalashnikova H. V. Administrative and Legal Principles of Using Information Technologies and Information Resources within State Customs Procedures of Ukraine. – *Qualifying scientific work as the manuscript.*

Thesis on the degree of Candidate of Juridical Science (PhD), specialty 12.00.07 «Administrative Law and Process; Finance Law; Information Law». – Research Institute of Public Law, Kyiv, 2019.

The author of the dissertation has presented theoretical generalization and a new solution to the scientific problem, which consists in determining the essence and peculiarities of implementing and using information technologies and information resources within state customs procedures of Ukraine. The essence and content of information technologies and informational resources within state customs procedures have been clarified. The author has determined the concept and has carried out the classification of principles of using information technologies and information resources within the customs procedures. The author has characterized the role and significance of implementing the principles of a “single window” during the realization of the customs control, as one of the most important ways of using information technologies and information resources. Regulatory acts that regulate the use of information technologies and information resources within the customs procedures have been systematized. The role and significance of international treaties in the system of normative and legal regulation of the use of information technologies and information resources within the customs procedures have been revealed. The author has singled out sub-legal regulatory acts, the subject matter of which is the use of information technologies and information resources

within the customs procedures. International experience of legal regulation of the use of information technologies and information resources within the customs procedures has been generalized; and the possibilities of its implementation in Ukraine have been offered. Areas of improving the subjects of the customs control during the use of information technologies and information resources within state customs procedures have been worked out.

Keywords: administrative and legal principles, information technologies, information resources, customs procedures, principles, «single window», international normative and legal regulation, regulatory act, interaction, customs control.